

ВІСНОВОК

антикорупційної експертизи проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 41 Кодексу законів про працю України щодо встановлення додаткової підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця»

Картка проєкту

Розробники проєкту: Третьякова Г. М., Чорноморов А. О., Василевська-Смаглюк О. М. та інш.	Мета проєкту Закону – унеможливити вплив колаборантів на національні інтереси та безпеку, не допустити їх до роботи на об'єктах державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки України, та/або об'єктів критичної інфраструктури, якими є, зокрема, атомні електростанції	Проект Закону (№ 7731 від 05.09.2022)
--	---	---------------------------------------

Резюме антикорупційної експертизи

За результатами проведення антикорупційної експертизи проєкту Закону України «Про внесення змін до статті 41 Кодексу законів про працю України щодо встановлення додаткової підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця» (далі – проект Закону) Національне агентство ідентифікувало корупціогенний фактор, зокрема в частині наділення роботодавця широкими дискреційними повноваженнями щодо розірвання трудового договору з працівником у разі вчинення ним проступку, пов'язаного з підтримкою держави-агресора.

Опис виявленого корупціогенного фактора

Встановлення або розширення дискреційних повноважень органу державної влади за відсутності визначення підстав здійснення таких повноважень, контролю за їх здійсненням та відповідальності за можливі зловживання під час їх здійснення

Проектом Закону пропонується внести зміни до ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України, доповнивши її п. 7, та встановити, що трудовий договір з ініціативи роботодавця може бути розірваний також у випадку вчинення працівником, який працює на об'єктах державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, та/або об'єктах критичної інфраструктури, проступку, несумісного з продовженням цієї роботи, пов'язаного з його підтримкою держави-агресора.

Водночас у проєкті Закону не наводиться визначення поняття «проступок».

Єдине законодавче визначене поняття «поступок» наведене у ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, під яким розуміється протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає, серед іншого, на громадський порядок, власність, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

Однак Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить норм, які б передбачали відповідальність за проступок, пов'язаний з підтримкою держави-агресора.

Крім того, зі змісту запропонованих змін неможливо однозначно встановити, яку саме підтримку має надати працівник державі-агресору, щоб вона стала підставою для розірвання трудового договору, і яким чином роботодавець отримав про це інформацію та зробив відповідні висновки, якщо йдеться, наприклад, про об'єкти, які перебувають під контролем збройних формувань РФ або на тимчасово окупованих територіях.

Зі змісту поясннювальної записки вбачається, що у цьому випадку, йдеться про підтримку (пособництво) та колабораційну діяльність працівників об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки України, та/або об'єктів критичної інфраструктури.

Водночас пособництво та колабораційна діяльність є злочинами проти основ національної безпеки України, відповідальність за які встановлена Кримінальним кодексом України (далі – Кодекс), зокрема ст.ст. 111¹ та 111² Кодексу¹.

У пояснрювальній записці до проєкту Закону зазначено, що у разі підтримки вказаними працівниками ідеології держави-агресора, вони мають бути негайно звільнені роботодавцем та передані до лав правосуддя.

Однак така позиція порушує один із основних правових принципів, який передбачає презумпцію невинуватості, відповідно до якої особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Цей принцип закріплений у ст. 62 Конституції України, якою також визначено, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Аналогічні положення закріплено й у ст. 2 Кодексу, а саме: особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Проєктом Закону роботодавці у різних сферах правового регулювання² фактично наділяються:

¹ У ст. 111¹ Кодексу встановлено, що співпраця з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора карається позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від 10 до 15 років.

У ст. 111² Кодексу передбачено відповідальність за підтримку рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора у вигляді позбавлення волі на строк від 10 до 12 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від 10 до 15 років.

² Дія регулювання поширюватиметься на працівників таких сфер: 1) урядування та надання найважливіших публічних (адміністративних) послуг; 2) енергозабезпечення; 3) водопостачання та водовідведення; 4) продовольче забезпечення; 5) охорона здоров'я; 6) фармацевтична промисловість; 7) виготовлення вакцин, стало функціонування біолабораторій; 8) інформаційні послуги; 9) електронні комунікації; 10) фінансові послуги; 11) транспортне забезпечення; 12) оборона, державна безпека; 13) правопорядок, здійснення правосуддя, тримання під вартою; 14) цивільний захист населення та територій, служби порятунку; 15) космічна діяльність, космічні технології та послуги; 16) хімічна промисловість; 17) дослідницька діяльність.

правами слідчих та суду щодо встановлення фактів підтримки та співпраці з державою-агресором працівників та застосування до них відповідних заходів, що, в свою чергу, не узгоджується зі ст. 19 Конституції України, відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

широкими дискреційними повноваженнями на власний розсуд приймати рішення про розірвання трудових договорів з працівниками залежно від тих чи інших обставин або по відношенню до тих чи інших працівників за відсутності будь-яких способів встановлення причетності працівника до підтримки ідеології держави-агресора.

Указані обставини можуть привести до вчинення уповноваженими особами корупційних правопорушень, тиску на працівників з метою отримання незаконної вигоди, а також масових звернень звільнених осіб, які фактично зазнають дискримінації в частині обґрунтованості та доведеності підстав для звільнення, до судових органів із позовами про поновлення на роботі, відшкодування неотриманого доходу та моральної шкоди, що, в свою чергу, може негативно відобразитись на бюджеті відповідних установ.

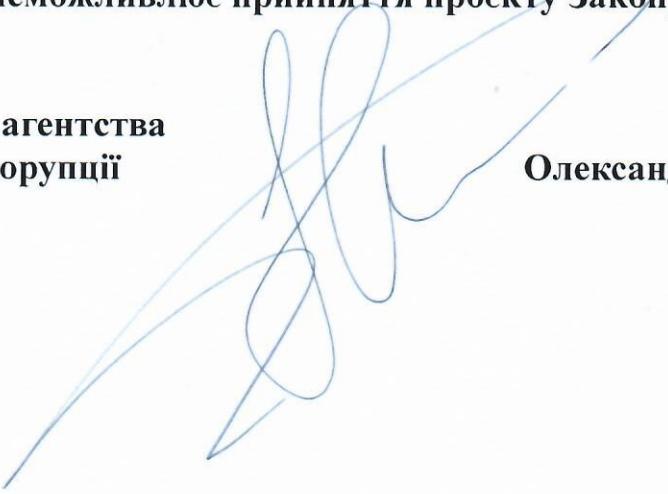
Рекомендації НАЗК:

проект Закону у разі його прийняття створить умови для реалізації корупційних ризиків, що зумовлює необхідність зупинення його розгляду.

Висновок:

запропонована модель правового регулювання в цілому є корупціогенною, що унеможливилоє прийняття проекту Закону.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ